

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Utomhuspedagogik

En studie om pedagogers syn på utomhuspedagogik som metod och kunskapskälla i förskola, de tidigaste åren i skolan och i fritidshem.

Joanna Åkerblad

LAU390

Handledare: Monica Haraldsson Sträng

Examinator: Rauni Karlsson

Rapportnummer: VT12-2920-037

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Abstract

Examensarbete inom lärarutbildningen

Titel: Utomhuspedagogik- En studie om pedagogers syn på utomhuspedagogik som metod och kunskapskälla i förskola, de tidigaste åren i skolan och i fritidshem.

Författare: Joanna Åkerblad

Termin och år: Vårterminen 2012

Kursansvarig institution: Sociologiska institutionen

Handledare: Monica Haraldsson Sträng

Examinator: Rauni Karlsson

Rapportnummer: VT12-2920-0437

Nyckelord: Utomhuspedagogik, naturmiljö, kulturella verktyg.

Sammanfattning

Syftet med examensarbetet är att undersöka några pedagogers syn på utomhuspedagogik som metod och som kunskapskälla, samt vilka hinder som de anser kan finnas för att använda utomhuspedagogik i pedagogisk verksamhet och undervisning med barn i förskola, och yngre elever i skola och fritidshem. Arbetets frågeställningar handlar om: på vilka sätt pedagogerna anser att utomhuspedagogik är en användbar *metod* i verksamheten; på vilka sätt de anser att utomhuspedagogik kan betraktas som en *kunskapskälla* i verksamheten samt vilka *hinder* som pedagogerna anser kan finnas för att använda utomhuspedagogik.

Arbetet genomfördes med hjälp av ostrukturerade intervjuer med fyra strategiskt utvalda pedagoger med tanke på deras intresse och möjlighet att vara utomhus samt att de hade olika bakgrund. Data analyserades utifrån arbetets frågeställningar och kategoriserades med tanke på att kunna lyfta fram variationer av synsätt. Resultatet visar att pedagogerna anser att utomhuspedagogik, både som metod och kunskapskälla, ger klart positiva tillskott eller komplement till pedagogisk verksamhet och undervisning. De uttrycker dock vissa hinder som närheten till skog och natur, att resurser saknas och att tiden inte räcker till.

Studien har visat på många olika möjligheter med utomhuspedagogik i sin helhet. Detta har lett till att jag som blivande pedagog har fått insikt i betydelsen av att vara flexibel när det handlar om barns sociala processer i utveckling och lärande i närmiljön.

Förord

Jag är en student i förskollärarytbildningen som har läst inriktningen *kultur och språk för tidiga åldrar*. Genom mitt intresse för naturen i sin helhet valde jag *Utomhuspedagogik*, vilket föll naturligt för mig, då jag hade ett genuint intresse för utemiljöns möjligheter i undervisningen. Att jag bor i Västra Götalands län, innebar att tillgång till områden med natur fanns till mitt förfogande runt om förskolor/skolor. Valet av examensarbete, föll därför på att ta reda på mer om hur pedagoger ser på utomhus miljöns betydelse för undervisningen. Jag har både haft handledare och andra kontakter, samt klasskamrater till min hjälp inte minst genom många diskussioner. Det genuina intresset för utomhuspedagogik följde med mig genom hela arbetsprocess.

Jag vill tacka mina klasskamrater, kontakter som har hjälpt mig med mitt arbete. Jag vill ge ett stort tack till pedagogerna som har ställt upp som respondenter i mitt arbete. Sist men inte minst har vi min stötte pelare genom arbetsprocessen, nämligen min handledare Monica Haraldsson Sträng, för sin ärliga och rådgivande respons under loppets gång.

/ Joanna

Innehållsförteckning

Förord	3
Inledning	5
Syfte och problemformulering	6
Bakgrund	6
Utomhuspedagogik	7
Styrdokument	8
Sociokulturellt perspektiv	10
Litteratur och tidigare forskning om utomhuspedagogik	12
Metod	17
Resultatredovisning	21
Utomhuspedagogik som metod	21
Utomhuspedagogik som kunskapskälla	23
Hinder för utomhuspedagogik	26
Övrigt	27
Sammanfattning av resultatet:	28
Diskussion	29
Metoddiskussion	29
Resultatdiskussion	29
Vad resultatet betyder för min blivande lärarroll.	37
Vidare forskning.	37
Referenslista	38
Bilaga 1	40

Inledning

Jag blev intresserad av utomhuspedagogik när jag under min utbildningstid stötte på det i en förskoleklass, där verksamheten delvis bedrevs utomhus och naturen användes som en inspirationskälla. Detta fick till följd att jag under min utbildning läste utomhuspedagogik som specialisering. Därmed upplevde jag utomhuspedagogik både som metod och kunskapskälla som man som pedagog kan använda sig av inom olika ämnen i förskolan, de tidigare åren i skolan och fritidshemmet.

Utomhuspedagogiken hämtar stöd i läroplanerna för såväl förskolan, Lpfö 98 reviderad 2010 (Skolverket 2010) som skolan och fritidshemmet, Lgr 11 (Skolverket 2011). Enligt Lgr 11 skall elevernas harmoniska utveckling främjas genom varierade arbetsformer och varierat innehåll i skolarbetet. Såväl intellektuella som praktiska, sinnliga och estetiska aspekter skall uppmärksammas.

Eleverna ska få uppleva olika uttryck för kunskaper. De ska få pröva och utveckla olika uttrycksformer och uppleva känslor och stämningar. Drama, rytmik, dans, musicerande och skapande i bild, text och form ska vara inslag i skolans verksamhet. En harmonisk utveckling och bildningsgång omfattar möjligheter att pröva, utforska, tillägna sig och gestalta olika kunskaper och erfarenheter. Förmåga till eget skapande hör till det som eleverna ska tillägna sig. (Lgr 11, sid, 10)

Även i Lpfö 98, reviderad 2010 (Skolverket 2010) finns stöd att hämta för utomhuspedagogik. Förskolan skall erbjuda barnen en trygg miljö som utmanar och lockar till lek och aktivitet. Verksamheten skall inspirera barnen att utforska omvärlden och sträva efter att varje barn utvecklar respekt för allt levande och omsorg om sin närmiljö.

Förskolan ska erbjuda barnen en trygg miljö som samtidigt utmanar och lockar till lek och aktivitet. Den ska inspirera barnen att utforska omvärlden. I förskolan ska barnen möta vuxna som ser varje barns möjligheter och som engagerar sig i samspelet med både det enskilda barnet och barngruppen. (Lpfö98, reviderad 2010, sid, 6)

Mitt intresse för utomhuspedagogik har lett fram till att jag genom att intervjua ett antal aktiva pedagoger om deras verksamhet förlagd till såväl förskola, skola som fritidshem vill öka förståelsen för utomhuspedagogik både som metod och kunskapskälla.

Syfte och problemformulering

Syftet med examensarbetet är att undersöka några pedagogers syn på utomhuspedagogik som metod och som kunskapskälla, samt vilka hinder som de anser kan finnas för att använda utomhuspedagogik i pedagogisk verksamhet och undervisning med barn i förskola, och yngre elever i skola och fritidshem.

Detta leder fram till följande frågeställningar:

- På vilka sätt anser pedagogerna att utomhuspedagogik är en användbar *metod* i verksamheten?
- På vilka sätt anser pedagogerna att utomhuspedagogik kan betraktas som en *kunskapskälla* i verksamheten?
- Vilka *hinder* anser pedagogerna kan finnas för att använda utomhuspedagogik?

Min avsikt är inte att dela upp studien med tanke på att den skulle vara specifikt lämplig för vissa åldrar utan att undersöka samtliga pedagogers utsagor och betrakta deras svar som en helhet i förhållande till frågeställningarna.

Bakgrund

I denna text presenteras först ämnesområdet 'utomhuspedagogik', synen på utomhuspedagogik idag och en kort historisk bakgrund. Därefter följer ett avsnitt om styrdokument, kort om såväl Lpfö 98, reviderad 2010 (Skolverket, 2010) som Lgr 11 (Skolverket 2011). En presentation görs av ett sociokulturellt perspektiv som bildar ett teoretiskt ramverk i arbetet. Slutligen presenteras litteratur med relevans för utomhuspedagogik som i hög grad är knuten till tidigare forskning.

I avsnitten förekommer ett antal begrepp som jag först vill definiera. Det gäller:

- *Pedagogik* betyder tillvägagångssätt som praktiseras i fostran och utbildning. Att förse andra med kunskap om hur något ska göras eller att något förhåller sig på ett visst sätt (Pedagogisk uppslagsbok, 1996).
- *Didaktik* kan beskrivas som det som ska läras ut och läras in (innehåll), hur detta ska ske (förmedling och inläring) samt varför och i vilket syfte (målet) (Pedagogisk uppslagsbok, 1996).

- *Metod* är ett förhållningssätt som syftar till lärande i växelspel mellan upplevelse och reflexion, grundat på konkreta erfarenheter i autentiska situationer (Dahlgren m fl., 2007).
- *Kunskapskälla* i undervisning är exempelvis böcker, lärare och olika medier. Även verkligheten ger möjlighet till innehåll som kan leda till nyfikenhet och inspiration, dvs. vara en källa till kunskap (Maltén, 2003).

Utomhuspedagogik

Utomhuspedagogik kan sägas vara en undervisningsform eller en metod där upplevelsen står i centrum och där alla sinnen stimuleras (Szcepanski, 2006). Pedagogiken betraktas som ett komplement till undervisningen som genomförs inomhus utifrån de kunskapsmål som är uppsatta i aktuell läroplan. Utomhuspedagogik kan även definieras som ett förhållningssätt för lek och lärande med syfte att eleven integrerar upplevelse och reflektion, grundat på konkreta erfarenheter i autentiska situationer eller utomhusmiljöer.

Utomhuspedagogik innebär:

- att lärandets rum även flyttas ut till samhällsliv, natur- och kulturlandskap.
- att växelspelen mellan sinnlig upplevelse och boklig bildning betonas.
- att platsens betydelse för lärandet lyfts fram.

(Szcepanski, 2006, s. 90)

Utomhuspedagogiken har sina rötter och idéer ända från antikens tid (Dahlgren, Sjölander, Strid & Szcepanski, 2007). Den historiska utgångspunkten kan hämtas från Aristoteles, 384-322 f.kr., vars filosofi byggde på synen på människans lärande och vikten av hennes sinnesupplevelser och den praktiska erfarenheten av verkligheten. En annan förgrundsgestalt är Jan Amos Comenius (1592-1670) som skrev om sinnenas betydelse i sin stora undervisningslära *Didactica Magna* från 1657 (Comenius, 1999):

Låt detta vara en gyllene regel; att förevisa allt för alla sinnen, så långt det är möjligt, det vill säga, saker som är synliga för synen, det som är hör bara för hörseln. Och kan något uppfattas av flera sinnen, förevisa detta för flera sinnen. (Comenius, 1999, s. 200)

Ytterligare en betydelsefull gestalt i detta sammanhang är Jean Jacques Rousseau (1712-1784) som vidareutvecklade metoder för sinnesträning, med grund i Comenius' åskådningsundervisningsprincip (Dahlgren, et al., 2007). Synsättet byggde på att barnens

utveckling skulle starta så tidigt som möjligt med hjälp av specifika undervisningsmetoden, vad som benämndes didaktiken. Rousseau är betydelsefull för utomhuspedagogik i och med att han starkt poängterade vikten av barns möte med verkligheten. Hans insikter om sinneserfarenhetens pedagogiska betydelse tas upp i boken *Emile eller om uppfostran*:

Eftersom allt som tränger in i människans intellektuella medvetande kommer dit genom hennes sinnen, är hennes första förstånd av sinnlig art. Våra första lärare i filosofi är våra fötter, våra händer, våra ögon. Att ersätta dessa med böcker är inte att lära oss tänka förnuftigt; det är att lära oss lita på andras förnuft, att lära oss mycket och ingenting veta (Dahlgren, et al., 2007. s.16).

Enligt Dahlgren, et al. (2007) är andra viktiga personer för utomhuspedagogiken John Dewey (1859-1952), Maria Montessori (1870-1952), Célestine Freinet (1896-1966) och Ellen Kay (1849-1926). Alla dessa pedagoger betonar betydelsen av människans kontakt med verkligheten, lyfter fram sinnena, den skapande fantasin och handens kunskap som viktiga delar för barnets utveckling. För Montessori och Freinet är själva upplevelsen i naturen och i kulturen en viktig källa till barnets kunskapssökande.

Reformpedagogen Ellen Kay betonar under senare tid uterummet som en viktig kunskapsbildande miljö. Enligt Dahlgren et al. (2007) har skolan idag en del att lära av de olika idéer som Dewey och Kay lyfte fram redan i början av 1900-talet. Dahlgren et al anser att det som saknas i dagens undervisningssammanhang är själva realupplevelserna av fenomenen. ”Att veta något innebär inte att man automatiskt *förstår*. Vi måste lära i naturliga sammanhang och bli berörda, vi måste *gripa för att begripa för att utveckla begreppsförståelse*” (Dahlgren, et al., 2007, s. 17).

Oerhört viktiga förespråkare för utomhuspedagogikens framväxt idag är Dahlgren och Szczechpanski (Lundegård, Wickman & Woohlin, 2004). Med grund i de gamla filosoferna, visar de genom sina böcker och teorier utomhuspedagogikens möjligheter. De är stora forskare inom ämnet och har genom olika studier visat stort intresse för utomhuspedagogikens möjligheter. Det har medfört en positiv syn på utomhuspedagogik från deras sida, men de har även sett till hindrande faktorer i eller för undervisning i utomhusmiljö.

Styrdokument

Som tidigare nämnts finns det stöd för utomhuspedagogik i dagens styrdokument såväl för förskolan som för skolan. Stödet handlar om att bedriva undervisning med hjälp av olika

arbetsformer och för vistelse i skolans närmiljö. Ett övergripande mål i förskolan enligt både Lgr 11 (Skolverket, 2011) och Lpfö 98, reviderad 2010 (Skolverket, 2010) är att varje elev ska visa respekt för och omsorg om såväl närmiljön som miljön i ett vidare perspektiv.

Lgr11

Följande utdrag ur Lgr 11 visar alla på behovet av att vistas i och utforska skolans närmiljö:

I all undervisning är det angeläget att anlägga vissa övergripande perspektiv. /.../ Genom ett miljöperspektiv får de möjligheter både att ta ansvar för den miljö de själva direkt kan påverka och att skaffa sig ett personligt förhållningssätt till övergripande och globala miljöfrågor. Undervisningen ska belysa hur samhällets funktioner och vårt sätt att leva och arbeta kan anpassas för att skapa hållbar utveckling. (Skolverket 2011, s. 9)

Även Lgr 11 ger stöd till utomhuspedagogik som ett arbetssätt som kan bidra till att uppfylla skolans mål vilket följande utdrag visar:

Skolan ska främja elevernas harmoniska utveckling. Detta ska åstadkommas genom en varierad och balanserad sammanställning av innehåll och arbetsformer. (Skolverket 2011, sid, 10)

En viktig uppgift för skolan är att ge överblick och sammanhang. Skolan har i uppgift att stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt vilja till att pröva egna idéer och lösa problem. (Skolverket 2011, s, 9)

Enligt Lgr 11 ligger viktiga delar i det aktiva lärandet hos eleverna i skapande arbete och lek, speciellt under de tidigare skolåren. Det är skolans uppgift att sträva efter att eleverna erbjuds möjlighet till daglig fysisk aktivitet innan skoldagens slut. Vidare att stimulera elevernas egen kreativitet, självförtroende och nyfikenhet. Skolan ska även ge eleverna en överblick och ett sammanhang samt stötta eleverna till att våga pröva sina egna idéer och lösa olika problem. utomhuspedagogiken ger eleverna ett större sammanhang och ger mer utrymme för fysisk aktivitet för eleverna.

Kunskap är inget entydigt begrepp i läroplanen Lgr11. Det kommer till uttryck i olika former:

”... såsom fakta, förståelse, färdighet och förtrogenhet – som förutsätter och samspelar med varandra. Skolans arbete måste inriktas på att ge utrymme för olika kunskapsformer och att skapa

ett lärande där dessa former balanseras och blir till en helhet".
(Skolverket 2011, s. 4-5)

Enligt Lgr 11 ska eleverna genom undervisningen i skolan utveckla en förmåga att kunna vistas i utemiljöer och i naturen under olika årstider. De ska även få förståelse för ett aktivt friluftsliv. Skolan har också som uppgift att få eleverna att visa respekt och omsorg om sin närmiljö samt om miljön i ett större perspektiv. Här står det att skolan ska arbeta för att eleverna äska kunna vistas ute i naturen.

Lpfö 98 (reviderad 2010)

I läroplanen för förskolan, Lpfö 98, reviderad 2010 (Skolverket 2010) finns många skrivningar som kan betraktas som stöd för att bedriva utomhuspedagogik såväl som metod som en kunskapskälla. Enligt Lpfö 98 ska förskolan erbjuda barnen en trygg miljö som samtidigt utmanar och lockar till lek och aktivitet och inspirerar barnen att utforska omvärlden.

Leken är viktig för barns utveckling och lärande. Ett medvetet bruk av leken för att främja varje barns utveckling och lärande ska prägla verksamheten i förskolan. I lekens och det lustfyllda lärandets olika former stimuleras fantasi, inlevelse, kommunikation och förmåga till symboliskt tänkande samt förmåga att samarbeta och lösa problem. (Skolverket 2010, sid, 6)

Förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar respekt för allt levande och omsorg om sin närmiljö och stor vikt läggs vid miljö- och naturvårdsfrågor. Varje barn ska utveckla förståelse för sin egen delaktighet i naturens kretslopp och för enkla naturvetenskapliga fenomen, liksom för sitt kunnande om växter och djur. I Lpfö 98, reviderad 2010 (Skolverket, 2010) står också att barnen ska kunna växla mellan olika aktiviteter under dagen. Utomhusvistelsen bör ge möjlighet till lek och andra aktiviteter både i planerad miljö och i naturmiljö. De som arbetar på förskolan ska ge barn möjlighet att lära känna sin närmiljö. Även kursplanerna i de olika ämnena ger gott om utrymme för utomhuspedagogisk verksamhet.

Sociokulturellt perspektiv

I ett sociokulturellt perspektiv har lärande en kulturell karaktär, som inbegriper att läsa, skriva, räkna samt resonera abstrakt och lösa problem (Säljö, 2010). Med ett annat sätt att uttrycka sig på handlar detta om hur människor tar till sig olika faktorer som finns runt omkring i den

sociala och kulturella omgivningen och som hon interagerar med. Ett annat ord för lärande är appropriering och människan lär med hjälp av medierande redskap. Begreppet mediering kommer från tyskans *Vermittlung* (*förmedling*) som är hämtat från Karl Marx teoretiska skrifter. Mediering är ett grundläggande begrepp inom den sociokulturella traditionen. Med detta uttryck menas att människan möter omgivningen genom 'raster', dvs. olika redskap eller verktyg som människan använder för att förstå sin omvärld och hur de ska agera i den. Genom kommunikationen i sociala sammanhang medieras redskapen som Vygotskij (i Säljö, 2010) uttrycker vara av olika slags redskap, nämligen språkliga och materiella eller fysiska. De språkliga redskapen kan även kallas för intellektuella eller mentala. "Vygotskij refererar till språket som redskapens redskap" (Säljö, 2010 sid.187). Han menar vidare på att språket är det viktigaste redskapet vi har i det sociokulturella perspektivet.

Genom att tänka och kommunicera använder människor sig av kulturella redskap när de ska förstå och analysera omvärlden (Säljö, 2010). Med hjälp av våra kulturella erfarenheter får vi en förståelse av vad den inbjuder oss att se. I en sociokulturell tradition är det inte fruktbart att skilja mellan intellektuella och fysiska redskap, utan dessa redskap utgör varandras förutsättningar. Redskapen kan benämnas för kulturella redskap som är integrerade med varandra. Säljö (2010) hävdar att kunskap och färdigheter inte är teoretiska eller praktiska hos människor utan att de alltid är både och. "Vi både tänker och utför fysiska handlingar, och dessa båda är sammankopplade och beroende av varandra" (Säljö, 2010 sid.187).

Enligt Säljö (2010) brukar mediering oftast ske i vardagen utan en regelrätt undervisning och det är genom denna form som barnet blir bekant med olika former av kulturella redskap i sin omgivning. Detta sker oftast genom en samverkan mellan föräldrar i ett samtal, syskon och olika lekar. Enligt Vygotskij (i Säljö, 2010) är människan under ständig utveckling och har möjligheter att appropriera kunskaper i alla olika situationer hon befinner sig i. Utvecklingen är på så sätt vis en del av människans naturliga tillstånd. När människan väl har approprierat kunskap kan hon använda begrepp eller färdigheter, dvs. kan behärska något nytt som hon inte kunde tidigare. Nya färdigheter och kunskaper ligger inom räckhåll. Läraren och undervisningen kan ses som nycklar till kunskap och ger förutsättningar för att eleven kan förstå både natur och samhälle på ett mer principiellt sätt. Det är här som läraren stiger in som den vägledare man behöver i lärandet om hur man använder sig av kulturella redskap.

Litteratur och tidigare forskning om utomhuspedagogik

Presentationen är indelad i ett antal rubriker som på olika sätt sätter fokus på några betydelsefulla faktorer som lyfts fram i litteraturen om utomhuspedagogik. De handlar om Lek och lärande, Sinnenas betydelse, Upplevelserna och lärandet, Kroppsuppfattning och hälsa samt Rörelsens betydelse.

Lek och lärande

Eriksson, Furå och Pettersson (2007) lyfter fram en syn på lärande som innebär att det är först när vi på olika sätt, ur olika vinklar och i skilda situationer undersökt ett fenomen eller ett begrepp som vi kan börja tala om kunskap och förståelse. Denna kunskap anser de måste bygga på elevens aktiva medverkan med sådant som motiverar och stimulerar nyfikenheten. Många objekt utomhus erbjuder just en sådan stimulans. Pedagogen måste vara öppen för att arbeta här och nu med det som för ögonblicket fångar elevens intresse. Enligt Eriksson m.fl. kan det vara svårt att alltid vara flexibel, men det är önskvärt att undervisningen anpassas efter elevernas intresse, eftersom det endast är deras egen motivation som skapar varaktig kunskap. Med ett situationsanpassat lärande tar pedagogen tillvara det som för stunden väckt elevernas engagemang och utvecklar det till ett lärande.

Eriksson, m.fl. menar vidare på att barns lek skapar möjligheter, eftersom det är under denna lek som barnen vågar göra misstag. För att barnen ska våga pröva något nytt krävs det att vi vuxna är med och leker med barnen. Ohlsson (2009) har ett liknande synsätt och hävdar att leken alltid har varit barnens viktigaste aktivitet eftersom det är genom leken som fantasin tar sin form.

'Att inhämta kunskap om livet blir som att man äter mat', anser Wejdmark (2003). När man sitter inne i ett klassrum och läser om det som finns på utsidan, är samma sak som att man läser en kokbok utan att få möjligheten att använda sin kunskap genom att tillaga och att äta maten. Kunskap måste upplevas för att kunna ta till sig den, om man ska förstå innebörden. Wejdmark (2003) talar om utomhuspedagogik i relation till läroplanens mål på följande sätt:

Med läroplanens mål i bakgrunden vill man understryka att den utomhusbelagda verksamheten kan vara en bestående del av den ordinarie skolverksamheten. När eleverna upplever och inhämtar fakta med sina alla sinnen, behöver de inte upprepa samma kapitel i läroboken. Man kan istället använda litteraturen för att ge eleverna en mer djupgående kunskap från det de redan har upplevt i utemiljön. (s.11)

När eleverna är utomhus använder de alla sinnen och på så vis lär de sig mycket mer med hjälp av de oförutsedda situationer som man kan uppleva utomhus än det som finns nedskrivet om ett särskilt ämne i en bok.

Ohlsson (2009) talar vidare om att barns utveckling och lärande ökar, liksom att koncentrationsförmågan ökar, när de får vara utomhus. Han uttrycker att flera olika faktorer för utveckling som sociala, motoriska, kreativa, emotionella och den kognitiva, är inblandade när man är ute. Pedagogens uppgift kan ligga i att stimulera barnen genom att vara ute tillsammans med dem. Barnen skall ges möjlighet att upptäcka det som naturen har att erbjuda, när det kommer till lekar och olika miljöer. För leken är en viktig faktor när det kommer till att kunna stimulera barnen i dess utveckling. Selin (2011) menar att det handlar om att få en möjlighet att utforska det material som erbjuds till olika lekar. Det sägs att helheter och sammanhang blir mer tydliga i naturen. Ericsson (2002) anser att många pedagoger ser naturen som en främmande plats och därför inte vet hur de ska behandla utomhusmiljön där omgivningen saknar begränsningar. Istället behöver pedagogen låta upplevelsen och den vidgade omgivningen inspirera barnen, gör att de lättare förstår sammanhanget och ser helheterna istället.

Även Selin (2011) uttrycker sig om lärande i samband med utomhuspedagogik. Han menar att om 'omgivningen ute' som innehåll skulle ha stått på schemat hade barnen haft lättare att införa det i vardagen och därmed uppfattat det som något naturligt i förskolan/skolans verksamhet. Hon tar upp att genom att vistas ute skulle barnen även kontinuerligt kunna följa olika väder och årstider. Pedagogerna skulle därmed få större förutsättningar att kunna knyta ihop utevistelsen med verksamheten inomhus. Selin (2011) anser vidare att utevistelsen inte bör vara en parallellprocess till en redan befintlig verksamhet, utan snarare en naturlig del i själva undervisningen. Alla upplevelser som sker ute skall bearbetas, struktureras och dokumenteras inomhus för att sedan ligga till grund inför nästa aktivitet utomhus. Enligt Selin ska man använda sin närmiljö som ett rum för lärande, och då lär man sig att byta perspektiv. Eftersom naturen är en okontrollerad situation, blir barnens fokus mer oförutsägbara. Han anser att barnens nyfikenhet öppnas i det okända mötet och frågorna formuleras efter vad de redan har erfarenhet av och sina tidiga kunskaper. Genom att själva upplevelsen ligger i fokus blir helheten i sig och sammanhanget lika tydliga som enskilda delar.

Sinnenas betydelse

Lundegård, Wickman och Wohlin (2004) hävdar att själva grunden för ett varaktigt lärande ligger i upplevelsen utomhus. Eftersom hela individen involveras genom sinnesintryck blir hela sammanhanget tydligare, jämfört med ett pedagogiskt inslag om ett abstrakt innehåll där endast intellektet får aktiveras.

Sinnenas betydelse knyter Ohlsson (2009) samman med naturkänsla och upptäckande. Genom att stegvis lära känna naturen ökar man förståelsen för hur allt fungerar omkring en. Han uttrycker att barn som har vanan att vara i naturen oftast har skapat sig olika platser, exempelvis för vila, lek, klättring och byggen med hjälp av sina egna sinnesstämningar. Med hjälp av att deras sinnen stimuleras i den miljö de befinner sig i kan upplevelsen ge barnen mycket. Han menar vidare att om man kopplar upplevelserna med lärande så utvecklas en mer varaktig kunskap. Detta kan ske genom att pedagogen reflekterar tillsammans med barnen över själva sinnesupplevelsen.

Ohlsson (2009) påminner oss om uttrycket att barn tänker med hela kroppen, och med sina sinnen. Sinnena stimuleras hela tiden då barn hittar och rör olika objekt utomhus. På de vuxna vilar ansvaret att se till att sinnena stimuleras när barnen studerar och undersöker olika saker i omgivningen.

Upplevelserna och lärandet

Relationen mellan upplevelsen och lärandet i utomhuspedagogik finner vi hos flera forskare. Lundegård, m.fl., (2004) uttrycker sig i termer av att uppleva något personligt är äkta och konkret eftersom man känner det själv jämfört med något man läser om. Eriksson m.fl. (2007) talar å sin sida om att strukturen för det upplevelsebaserade lärandet är uppbyggt i tre olika pedagogiska delar: förarbete, upplevelser och efterarbete. Förarbetet kan vara en upplevelse i sig, men startar oftast inomhus. Detta gäller även efterarbetet som samtidigt kan vara ett förberedande moment inför nästa gång. Men allt är integrerat om man betraktar lärande i ett sociokulturellt perspektiv (Säljö, 2000). Att strukturera undervisning är viktigt för att kunna motivera didaktikens ”varför”fråga.

Utomhuspedagogik kan även betraktas som ett förhållningssätt för lärande med tanke på ett växelspel mellan upplevelse och reflektion grundat på de egna erfarenheterna utomhus (Eriksson m.fl., 2007). Verksamheten är även knuten till en tvärvetenskaplig innehållsligt fält relaterat till samhällslivet, naturen och kulturlandskapet. Genom upplevelsen utomhus integreras sinnesintryck och innehåll kopplas till en boklig bildning inomhus.

Även Ohlsson (2009) uttrycker att relationen mellan upplevelser och lärande i utbildningssammanhang, att skapa något tillsammans. Detta lärande kan i ett senare skede i livet leda till att barnen utvecklas till människor som förstår innebörden av att bevara och njuta av naturen som finns. Häri inbegrips även miljötänkandet, hälsan och förståelse för naturen i arbetet tillsammans med andra. I naturen skapas även förutsättningar för en bättre kontakt mellan barn och vuxna. Ohlsson talar om en trygg social miljö för både vuxna och barn eftersom det måste utvecklas en vilja att gå ut och göra saker igen. För detta krävs att barn får en positiv bild av upplevelsen ute. Förutsättningar för att en sådan bild skapas ligger, enligt Ohlsson, på den vuxne.

Kroppsuppfattning och hälsa

När barnen är ute i naturen använder de hela kroppen vilket resulterar i att de övar upp sin motorik. Därmed kan utomhuspedagogen betraktas som en källa för kunskapsutveckling (Ohlsson, 2009). Han menar att häri ligger utmaningar för alla åldrar, då naturen, speciellt skogen är full med olika hinder. Även Grahn (1997) anser att barn som får vara ute mer övar betydligt mer sin motorik, både fin och grovmotoriken samt balansen än vid undervisning inomhus. Selin (2011) anser å sin sida emellertid att även skolgården kan fylla olika behov, som exempelvis naturupplevelser, växter och djur bland annat. Samtidigt som gården ska kunna stimulera till olika motoriska aktiviteter, lekar skall den kunna ge uppfylla andra faktorer som exempelvis har betydelse för god hälsa, upptäckarglädje, vilja att forska och kreativitet som kan flöda samt ge plats för lugn och ro.

Ohlsson lyfter även fram hälsan som en viktig del i samband med utomhuspedagogik. Genom att vistas ute stärker barnen sitt egna immunförsvar med hjälp av sol och den friska luften i förhållande till an menar vidare att det utrymme som finns inomhus är trångt, och att den luft som finns där ofta är dåligt ventilerad. Detta resulterar i att smittor sprids lättare inomhus, vilket gör att barn oftare blir sjuka.

Rörelsens betydelse

Även rörelse är en aktivitet som knyts samman med utomhuspedagogik. Det talas mycket om att barn behöver röra på sig, framför allt genom olika sätt. Boldemann (2005) har konstaterat att barn som är i kuperade miljöer rör på sig mer än barn som är på platta områden. Där tar barnen färre steg än de barn som rör sig i kuperade områden. Detta tar även Ericsson (2002) upp när han talar om barns behov av rörelse. Han menar att många barn i äldre åldrar sitter mycket framför datorn eller tv:n, vilket resulterar i mindre och färre rörelser. Denna inaktivitet

behöver enligt Ericsson kompletteras med någon form av rörelse. Detta behov förstärks eftersom många barns utemiljö och uppväxtmiljö idag oftast består av ett tillrättalagt och plant underlag.

För att kunna öka rörelseträningen behövs kompletteringar av regelbunden vistelse i någon närliggande skogsdunge eller park av något slag. Detta ger en mer allsidig träning i förkunskaps utveckling av koordination, kroppsuppfattning och rörelse i allmänhet. Ericsson (2002) lyfter vidare fram hur viktigt det är att visa på möjligheterna till naturlig rörelseträning som så många barn går miste om. Han uttrycker vidare hur viktigt det är att få barnen att känna det positiva i att röra på sig och att naturen kan vara en bidragande faktor för positiva upplevelser i naturen.

Metod

Arbetet är kvalitativt i sin form. Det innebär enligt Stukát (2005) att man ska tolka och förstå de resultat som man får fram, och inte generalisera eller förklara. Det handlar om att karaktärisera eller gestalta något som exempelvis människors utsagor och själva uppgiften ligger i att tolka och förstå. För datainsamlingen kommer intervjuer (Stukát, 2005) att användas. Genom att använda sig av kvalitativa samtalsintervjuer, får man svar från respondenterna och dess syn på ämnesområdet som man vill undersöka (Stukát, 2005:32).

Jag kommer att använda mig av ostrukturerade intervjuer. Med det menas att frågeområdet är känt för respondenten och att de får guidade följdfrågor av intervjuaren utan styrning (Esiasson, 2007). De intervjuade är medvetna om vilka ämnesområden som ska tas upp under intervjun. Man använder sig oftast av en checklista som har olika teman eller ämnen. Genom att arbeta med några huvudfrågor som ställs till alla som deltar i undersökningen, gör att man får svar på samma huvudfrågor men med ett individuellt svar. Som är anpassat till personen i fråga som blir intervjuad. Denna metodik inbjuder till ett mer personligt samtal mellan intervjuaren och den som blir intervjuad. En kvalitativ intervjustudie öppnar möjligheter till ett samtal mellan parterna., som gör att man får en ökad bild, av vad respondenterna tycker om olika ämnen (Stukát, 2005).

Under intervjun kommer en frågeguide med olika förslag på frågor och teman att utarbetas (Kvale, 1997). Denna metod skapar en större och djupare inblick i respondenternas tankar och åsikter inom själva ämnet. Metoden är framför allt användbar i studier inom ett sociokulturellt perspektiv, där lärande definieras genom interaktion mellan människor. Med hjälp av följdfrågor som ger möjlighet till att ändra frågornas följd, ges en större förutsättningar för att kunna undvika att man misstolkar något under själva intervjun.

Som analysinstrument används studiens frågeställningar med tanke på hur utveckling och lärande beskrivs i ett sociokulturellt perspektiv. När man använder sig av en kvalitativ intervju metod begränsas ens möjligheter för generalisering då de är ett fåtal deltagare i undersökningen (Stukát, 2005). Olika tankar och synsätt som kommer fram kan endast relateras till de pedagoger som medverkar i studien. Det är svårt att få fram något generellt svar som kan stämma på andra pedagoger. De olika tankar som kommer fram i studien kan ge någon form av bild på olika synsätt som pedagogerna kan ha.

Jag har valt att genomföra en kvalitativ studie vilket visar på att det inte är generaliseringar som jag vill få fram i min studie.

Urval

Det finns olika sätt att göra ett urval på. Man grundar sig först och främst på syftet och metoden som är vald för undersökningen (Stukát, 2005). Jag valde att göra ett strategiskt urval. I en kvalitativ studie ligger själva intresset i de flesta fall att få en så stor variation av synsätt som är möjligt. Genom detta får man en nyanserad bild och letar oftast efter kvalitativa skilda kategorier av svaren. Urvalet gjordes strategiskt med tanke på lärarnas intresse och möjlighet att vara utomhus samt att de hade olika bakgrund. Jag ringde upp pedagogerna innan intervjun genomfördes, så de fick en bakgrund till arbetet och dess syfte.

Namnen Malin, Karin, Ulla och Mia på pedagogerna som deltog är fingerade. Malin är utbildad lärare i grundskolan men jobbar som förskolelärare. Hon har även läst utomhuspedagogik inom sin utbildning. Karin är utbildad fritidspedagog som har ett genuint intresse för natur och kroppen. Ulla är utbildad förskolelärare, som jobbar heltid i förskoleklassen. Mia jobbar heltid inom en fritidsverksamhet. Hon har tidigare jobbat med utomhuspedagogik, samt har ett starkt intresse för naturen och dess möjligheter.

Jag valde att intervjua en pedagog, som var intresserad av naturen i sig. Jag ansåg att denna pedagog kunde tillföra möjligheten till en mer ämnesriktad information.

Förberedelser

Jag förberedde mig genom att skapa en så kallad frågeguide med olika teman, samt förslag på olika frågor inom de olika temana (se bilaga). Frågeställningen skapades utifrån syftet och frågeställningarna. Syftet var att jag skulle kunna samla in data som gav en god kvalitativ grund för mina analyser i förhållande till mina frågeställningar. Detta sätt öppnar upp för samtal mellan de inblandade parterna (Stukát, 2005:39). Jag ringde och pratade med de som skulle medverka i de olika intervjuerna. De som inte kunde nås per telefon, kontaktades med e-mejl för att alla skulle få samma möjlighet till information om själva studiens innebörd. Detta gjordes en tid innan intervjuerna skulle ske så att de medverkande skulle känna sig mer förberedda när själva intervjuerna skulle hållas.

Genomförande av intervjuer

Jag intervjuade sammanlagt 4 pedagoger i min undersökning, varav två var förskolelärare och två fritidspedagoger. En av intervjuerna genomfördes enskilt, varav en i grupp med tre respondenter i gruppen. Då tillfället gav att fler kunde medverka, ville jag ta vara på chansen. På grund av brist på tid, valdes formen gruppintervju istället för enskilda intervjuer, för att kunna få en större bredd på respondenternas svar på ämnet. Alla intervjuer genomfördes av

mig personligen. Intervjuerna tog mellan 20 till 40 minuter och genomfördes på respondenternas arbetsplats. Alla intervjuerna spelades in med diktafon och transkriberades i sin helhet i efterhand.

En pedagog har läst en kurs inom ämnet, medan de andra har fått information från skolan där de arbetar. Dessa målgrupper var relevanta för undersökningen då de hade ett intresse för ämnet i sig. Då personen i fråga arbetar med det dagligen och kan anse att denna metod är mest lämplig att använda inom verksamheten.

Analys

Efter transkriberingen gick jag igenom det material som jag hade samlat in för att finna likheter och skillnader mellan de olika deltagandes synsätt i förhållande till mina frågeställningar. Deltagarnas olika sätt att tänka som man kan urskilja är det som blir resultatet av undersökningen (Stukát, 2005). Jag valde att kategorisera respondenternas olika synsätt utifrån variationer av svaren under intervjuerna. Kategorisering är en vanligt förekommande metod för analys när det kommer till kvantitativa studier, vilket gör det möjligt att på ett strukturerat sätt redovisa vilka skillnader och likheter det finns mellan respondenter (Kvale, 1997). Det användbara i de olika intervjutexterna koncentrerades sedan till olika koncisa uttalanden som senare tillsammans med citaten från texterna lades in under sin respektive kategori. Efter intervjuerna tolkade jag pedagogernas svar från de olika frågorna. Jag valde att vara så objektiv som möjligt till svaren som kom fram i undersökningen för att få en så nyanserad bild som möjligt av alla parter som deltog (Stukát, 2005) och fann då en del intressanta utsagor i svaren, där jag hade frågat något annat. Detta avgör min tolkning av vad pedagogerna säger, kan påverka mig av vad jag är intresserad av. Ett exempel på detta är att fördelar med utomhuspedagogiken kom naturligt redan innan jag hade tagit upp frågan.

Etiskt ställningstagande

I min undersökning har jag tagit hänsyn till den Vetenskapsrådets forskningsetiska principer som består av informationskravet, konfidentialitetskravet, samtyckeskravet och slutligen nyttjandekravet (Stukát, 2005). Syftet med undersökningen och dess metod fick de ta del av i en tydlig informationsgenomgång innan själva intervjun, där de fick reda på att de hade möjligheten att dra sig ur om de inte samtyckte till att medverka vid detta tillfälle. De fick även information om själva studien och dess rättigheter. Jag såg till att respondenterna kände till syftet med undersökningen, samt att deltagandet var frivilligt och att man kunde avbryta sin medverkan när som helst under arbetets gång. Jag informerade även om mina kontakt-

uppgifter ifall de hade några frågor i ett senare skede, samt att de kommer vara anonyma i resultatet som framkommer av intervjun. Jag berättade även om hur jag kommer använda mig av materialet och att det är en konfidentiell handling som bevaras hos mig, och att arbetets slutversion kommer att bli en offentlig handling inom Göteborgs Universitets databas.

Enligt konfidentialitetskravet så ska personuppgifter bevaras och behandlas med största möjliga konfidentialitet, att de ska bevaras på ett sätt så att ingen obehörig kan ta del av dem. I själva undersökningen är respondenterna anonyma och därför har namnen blivit fingerade, för att dölja mina respondenters identitet.

Tillförlitlighet

När man gör undersökningar så används termen reliabilitet som visar på hur tillförlitligt resultatet är (Kvale, 1997). I min undersökning använde jag mig utav kvalitativa intervjuer. Hur tillförlitligt resultatet i en undersökning är beror på hur stort antal respondenter som har svarat. Ju fler deltagare desto säkrare resultat. Noggrannheten kan bli vag och själva undersökningsresultatet är beroende av vilka som deltar i undersökningen. Validitet handlar om undersökningens giltighet, och att det man mäter i undersökningen är det man avser att mäta (Stukát, 2005). Reliabiliteten och validiteten är beroende av varandra, och samspelar med varandra.

Resultatredovisning

Syftet med examensarbetet var att undersöka några pedagogers syn på utomhuspedagogik som metod och som kunskapskälla, samt vilka hinder som de anser kan finnas för att använda utomhuspedagogik i pedagogisk verksamhet och undervisning med barn och yngre elever i förskola, skola och fritidshem. Mina frågeställningar handlade om på vilka sätt pedagogerna ansåg att utomhuspedagogik var en användbar metod i verksamheten, på vilka sätt de ansåg att utomhuspedagogik kunde betraktas som en kunskapskälla i verksamheten samt vilka hinder som pedagogerna ansåg kunde finnas för användande av utomhuspedagogik.

I följande kapitel kommer resultatet från den empiriska undersökningen att redovisas.

Resultatet är strukturerat och ordnat efter frågeställningarna med fokus på utomhuspedagogik som metod, kunskapskälla och hinder samt under en rubrik som kallas övrigt. Där presenteras några faktorer av betydelse för att ytterligare förstå pedagogers synsätt på utomhuspedagogik utöver de inledande frågorna.

Utomhuspedagogik som metod

Pedagogerna har olika synsätt som kan relateras till fråga HUR, dvs. hur undervisning bedrivs utomhus.

Att arbeta med kreativa övningar

Pedagogerna anser att man kan jobba genom kreativa övningar som stimuleras av naturens material, ute. Genom att använda sig av olika växt projekt tillsammans med barnen skapar nya material.

”Då finns det ju så att man kan variera, det är det som är poängen med att vara utomhus.”
(Malin)

”Man tänker att det blir ett ute rum istället. Så skulle man lika väl kunna sätta sig och ha samling ute så.” (Ulla)

Att arbeta med hela kroppen.

Pedagogerna uttryckte att man kan få jobba med hela kroppen utomhus och använda sina sinnen. Detta gav positiva följder som att barnen inte behövde vara lika nära inpå varandra när de lekte ute. De hade mer frihet att springa runt och leka utan bord och stolar som hindrade.

”Jag tror att det är att de får använda fler sinnen. Framförallt för de barnen som har lite svårare för de här och sitta still” (Malin)

Kombinera ute- och innemiljön.

Pedagogerna anser att det är viktigt att man försöker kombinera både utemiljön med inne miljön. De anser att det är att använda sig av ett kompletterande verktyg till inne miljön. Exempelvis så kan man rita inne för att sedan gå ut i naturen och titta hur den ser ut i verkligheten. Andra alternativ som finns är att man pratar om allemansrätten när man är ute och att ge exempel på dess innebörd, vilket känns naturligare än att prata om det inomhus. ”Då kan man variera, det är det som är poängen med att vara utomhus. Ett komplement liksom.” (Ulla)

Natur som arbetsmaterial.

Pedagogerna anser att naturen är som ett hjälpmedel för kunskapsutveckling. Genom att använda sig av redan befintliga material skapar man nya möjligheter med hjälp av naturens egna förråd. Att använda sig av naturen, djuren och växterna gör att man får kompletterande material att använda, än det som finns inne i klassrummet.

Kompletterande verktyg.

Pedagogerna anser att utomhusmiljöns faktorer skapar kompletterande verktyg till den kunskap som finns inomhus. Pedagogerna ser utemiljöns verktyg som en positiv faktor som ökar barnens olika sinnen, när de är ute. De anser att de är då de kan ta in mer, än de gör inne i klassrummet.

”Jag ser det som ytterligare ett verktyg i stället för materialet som man har inomhus så använder man materialet som finns ute.” (Malin)

Temamässigt arbete.

Pedagogerna menar att den temamässiga biten kan förstärkas om man använder sig av de båda miljöerna som finns tillgängliga. Exempelvis när man jobbar med de olika årstiderna, så kan man i naturen se hur allt förändras efter årstiderna. Några frågor som kan förstärkas av naturen är: ”Hur är det ute i naturen?”, ”Vilka djur trivs nu?” ”Hur förbereder dem sig för vintern?”, är några exempel.

”Dels så kan man jobba Temamässigt med naturen, de olika djuren och växterna och så.” (Karin)

Förbereda utevistelsen

Pedagogerna anser att man bör vara förberedd innan man går ut, för att kunna få ut mesta möjliga utav upplevelsen. Ett alternativ är att tala om vad man ska göra och prata allmänt om

naturen innan man går ut. Därför anser de att kläderna är en viktig faktor i att vara utomhus. För fryser barnen så tar de inte in något, och upplever inte naturen i sin fullo.

”Det finns många olika sätt att göra det hela på, man kan gå ut en hel dag. Om man tänker verksamheten så, att man flyttar verksamheten utomhus.” (Ulla)

”Sen tydlighet med liksom det här med vilka årstider man är ute, och att dem har ordentligt med kläder och sådant på sig så dem kan koncentrera sig ute. Så de inte sitter och halv-fryser, för då har de svårt att sitta still och koncentrera sig.” (Karin)

Utgå från barnen.

Enligt pedagogerna handlar det om att utgå från vilka som är med i gruppen och anpassa sig efter deras möjligheter. Genom att se deras möjligheter och svårigheter, och utnyttja det i metoden.

”Men det har andra orsaker än metoden det är mera att ett barn som har svårigheter av en och annan art.” (Mia)

”Det är lättare att ha alla barnen utomhus då de har lättare för att ta in det man säger. Medan vissa har svårt att sitta still & arbeta inomhus.” (Malin)

Utomhuspedagogik som kunskapskälla

Pedagogerna har olika synsätt som kan relateras till fråga VAD, dvs. som innehåll i undervisning utomhus.

Att det finns en annan sorts natur än den man är van vid.

En källa till kunskap som nämndes var att det fanns mer än en sorts natur i närområdet.

Exempelvis var det en fördel att även havet fanns i närheten, för att kunna utforskas. Barnen får mycket erfarenheter av innehåll i närliggande natur.

”Sen är det olika vid vilka miljöer också än vad de är vana vid.” (Karin)

Att vara medveten om vad som finns i naturen.

Pedagogerna uttryckte att det var en fördel att vara medveten om vad som finns, och ta vara på den natur som finns. Samt ge barnen en konkret upplevelse som varar, genom att kontinuerligt gå ut en gång i veckan.

”Det blir väldigt konkret också och positivt för dem. Man når väldigt många fler barn tror jag genom det.” (Ulla)

Kunskap om naturen

En kunskap som ligger i närområdet uttrycktes, dvs. det handlar om kunskap knuten till naturen, och vad den kan ge till dem.

”Sen har vi en skolträdgård med en odling och där är vi i så fall i mån av tid. Läger sig någon vuxen och rensar och då kommer alltid barn intill och vill hjälpa till, det är så vi jobbar mera.” (Mia)

Använda sig av utomhusmiljön, inom olika ämnen inomhus

Pedagogerna menar att man hämtar kunskap från naturen för att sedan använda sig av det inomhus, samt att göra det omvända, dvs. att använda sig av utomhusmiljön och sedan arbeta inomhus med det man har hittat. De anser att det är viktigt att få in andra delar än att bara vara ute, så som språket, matten som några exempel. Ett sätt är att se utemiljön som ett klassrum fast utomhus. Då skulle man likväl kunna sätta sig och hålla samlingen ute.

”Det finns olika sätt, antingen så tar man på sig kläderna, och så går man ut och så kör man ute.” (Ulla)

”Om man pratat om mönster och former i matten inne, och sen går man ut och letar efter formerna utomhus.” (Malin)

”Det är klart att man hela tiden ska få in språket, matten och olika andra delar.” (Ulla)

Verklighetsbaserade erfarenheter.

En källa till kunskap innebär att barnen får en verklighetsbaserad erfarenhet. Med hjälp av erfarenhet så blir upplevelsen positiv och leder till nyfikenhet.

”Den positiva följden blir att dem blir nyfikna hela dagen på saker och ting som dem hittar ute.” (Mia)

Fantasin stimulerar lekar.

En annan viktig faktor för kunskap som uttrycktes var fantasins möjligheter utomhus.

Pedagogerna påpekar att ett barns fantasi mer kommer igång utomhus, då det finns andra material än inne att leka med. Naturens material har inga färdiga former. Då sätter den igång fantasin på annat sätt än leksaker, menar pedagogerna. De anser även att i utemiljön finns andra saker än inomhus, där de redan har sina former och namn.

”Det är också fantasi-stimulerande att bygga kojor, och låtsas vad saker är, att olika grejer i naturen kan föreställa något annat.” (Karin)

Rörelsens betydelse.

Pedagogerna tar upp att de motoriska övningarna är lättare att utföra utomhus än inomhus. Genom att använda sig av lekar och andra övningar, kan man öva upp både fin- och grovmotoriken.

”Där det finns en större plats och yta, utan att man går på varandra hela tiden.” (Karin)

Väcka entusiasm

Josef Kornells¹ lektioner baserar på att väcka entusiasm och fokuserar på lärandet ute. Som tillsammans bildar instrument för lärande i miljön.

”Jag ger dem massa instrument för att kunna utforska närmiljön.” (Mia)

Skapa nya saker med egna namn.

De anser även att i utemiljön finns andra saker än inomhus, där de redan har sina former och namn. Ute kan man tillsammans skapa nya saker, med egna namn.

”Åh och låtsas vad saker är, ah olika grejer i naturen ska föreställa något annat.” (Karin)

Att lära mer

Att genom användandet av hela människan intelligenser och sinnen gör att eleverna lär sig mer.

”Jag tycker det viktigaste målet är att barnen får använda hela sig vid inläringen och använda alla intelligenser och alla sinnen som man kan göra utomhus bättre än inne i ett klassrum.”

(Mia)

Att vara hänsynsfull när man leker.

Ibland menar pedagogerna att det handlar om att ta hänsyn till gruppen och dess olika behov. Det kan handla om att hitta olika stimulerande saker tillsammans, som att man kan leka ute. Man får ha i bakhuvudet att de behöver även den ytan att leka på, så att de inte känner sig instängda inomhus.

”Vi leker ju lekar ute också, man lär sig genom leken när man leker ute. Det är fördelarna.”

(Karin)

Att skapa gemenskap

Pedagogerna anser att målet är att skapa en gemenskap mellan varandra, när man är ute i naturen eller på gården. Detta görs genom att man ser varje individ samtidigt som man påvisar

¹ Syftet är att väcka entusiasm, fokusera, upptäcka och dela med sig av enkla och lekfulla lektion som baseras efter olika steg. Baserat på universiella principer på hur man som människa lär sig. (www.sharingnature.com/flow-learning/, 13/7/2012)

att hela gruppen är viktig i sig. Till exempel räkna barnen, då visar man att man ser varje individ samtidigt som man visar gruppens helhet. De anser att det är viktigt att man väljer målen efter syftet som man har med själva aktiviteten eller dagen beroende på vad man vill få ut av det hela.

”Man får ju välja liksom, beror på vad det är för syfte tycker jag då och vad man har för mål.” (Ulla)

Hinder för utomhuspedagogik

Pedagogerna har olika synsätt som kan betraktas som hinder för att använda utomhuspedagogik.

Saknar närhet till skog.

Pedagogerna menar att det som begränsar dem är först och främst att vi inte har någon skog nära verksamheten. Medan andra faktorer som gör det möjligt är om det hade funnits mer natur i området, så hade vi varit ute mera i naturen.

”Vi har en lekpark här uppe men det är inte samma sak.” (Ulla)

Resurser saknas.

Pedagogerna påpekar att bristen på personal kan göra det negativt att gå ut. De menar även att det som finns tillgängligt inte räcker för att få upplevelsen utomhus. De anser att den naturdel som finns i området ligger för långt bort, vilket kräver både resurser och personal. Att personalen ska ha ett intresse för naturen och vilja vara ute med barnen är en annan faktor som kan saknas.

”Nu tar det en halvtimme att gå bort om man ska till vår skog.” (Karin)

Tiden räcker inte till.

Pedagogerna menar på att det blir en heldags utflykt för att de ska komma till ett naturområde. Med tanke på att det är en bra bit att gå. De menar på om det hade funnits ett litet skogsområde som till exempel en skogsdunge hade det underlättat. Pedagogerna är medvetna om att de har en närliggande hamn område men där finns det ingen direkt strand att gå till. Pedagogerna menar att det tar tid att ta sig till ett närliggande område. Då det mesta ligger en bra bit ifrån vårt område, vilket ökar komplikationerna för att ta oss dit och uppleva de upplevelserna området har att erbjuda.

Intervjuaren: Ni menar att ni hade varit mer ute om ni hade haft närmare till en skog?

Ulla: Ja, om det bara hade varit ca 10 minuters promenad, så hade man kanske varit där flera gånger i veckan.

Intervjuaren: Så hade ni haft möjlighet så hade ni mer varit ute, så det är det som hindrar er och personalen, så att säga?

Malin: Så är det nog.

Övrigt

Pedagogerna har några övriga synsätt som kan relateras till utomhuspedagogik.

Att luften är bättre utomhus.

Pedagogerna uttryckte att det var positivt att det var bättre luft ombyten ute, än vad som kunde vara inne.

”Mm det är det som är det svåra med inomhus, luften försvinner.” (Malin)

Hälsan en viktig faktor.

Hälsan är en viktig del för att man vill ta vara på utemiljön så mycket som möjligt. Detta vill pedagogerna trycka på.. Pedagogerna menar att luften är en del av faktorerna för hälsan, som gör att man vill gå ut.

”Sen tror jag att man mår bra av att vistas ute överhuvudtaget. I friska luften och så.” (Ulla)

Sammanfattning av resultatet:

Utomhuspedagogik som metod.

- Att arbeta med kreativa övningar.
- Att arbeta med hela kroppen.
- Kombinera ute- och innemiljön.
- Natur som arbetsmaterial.
- Kompletterande verktyg
- Temamässigt arbete.
- Förbereda utevistelsen.
- Utgå från barnen.

Utomhuspedagogik som kunskapskälla.

- Att det finns en annan sorts natur än den man är van vid.
- Kunskap om naturen.
- Använda sig av utomhusmiljön, inom olika ämnen.
- Verklighetsbaserade erfarenheter.
- Fantasin stimulerar lekar.
- Rörelsens betydelse.
- Väcka entusiasm.
- Skapa nya saker med egna namn.
- Att lära mer.
- Att vara hänsynsfull när man leker.
- Att skapa gemenskap.

Hinder för utomhuspedagogik.

- Saknar närhet till skog.
- Resurser saknas.
- Tiden räcker inte till.

Övrigt.

- Att luften är bättre utomhus.
- Hälsan en viktig faktor.

Diskussion

Metoddiskussion

Valet av en mer ostrukturerade intervjumetod som form för min undersökning bidrar till att jag i viss mån styrde mina respondenter under intervjuens gång. Jag visade eller talade om min egen åsikt i frågan. Detta kallas av Stukat (2005) för ”intervjuareffekten”. Som en följd av hur jag talade eller vilka ansiktsuttryck jag hade under själva intervjun fanns risken att svaren kom att riktas mot det som respondenterna trodde att intervjuaren var ute efter i sin undersökning. Jag kunde ha bett dem utveckla just det som jag ansåg var intressant i den situation som förekom. Skulle man formulera frågorna på ett sådant sätt att de passar situationen, så ger det möjlighet till utrymme för att frågan kan bli tolkad på många olika sätt (Stukat, 2005).

Som forskare behöver man känna till dessa faktorer och vara medveten om dessa för att inte kunna påverka resultatet som framkommer i studien. Att vara kritiskt till sig själv som forskare är viktigt för arbetet. Ett exempel på att granska sig själv är att lyssna på materialet efter genomförd intervju för att se om man kan ha styrt respondenterna under intervjun, för att sedan ta hänsyn till detta i resultatet. Resultatet har tolkats ifrån det som jag har valt att se närmare på. Jag har i undersökningen gått in med en positiv syn på ämnet och vad det medför. Jag har varit medveten om detta under arbetsprocessen och tagit det i akt när jag har tolkat materialet som jag har fått in.

Stukat (2005) ser både fördelar och nackdelar med enskilda intervjuer samt gruppintervjuer. Fördelarna med enskilda intervjuer är att man får respondenternas syn på frågeställningarna. Medan i gruppintervjuer får samtalen en mer flödande ton. Nackdelarna med enskilda intervjuer är att det kan vara svårt att få informationen man söker utan att styra upp intervjun. I gruppintervjun kan deltagarna inspireras av varandras idéer och på så sätt bidra mindre med sin personliga åsikt.

Resultatdiskussion

Jag kommer att diskutera varje forskningsfråga för sig utifrån de samlade resultaten av lärarnas synsätt eller i vissa fall enstaka lärarsvar som jag finner vara särskilt intressanta i studien.

Utomhuspedagogik som metod.

Det samlade resultatet visar att pedagogerna betraktar utomhuspedagogik ur ett metodperspektiv genom att den ger möjlighet till kreativa övningar i naturen och eleverna får möjlighet att arbeta med hela kroppen. Vidare bidrar naturen med såväl utökad arbetsmaterial som kompletterande verktyg. Metoder som kombinerar ute och innemiljön liksom temamässigt arbete är vidare metoder som nämns liksom vikten av att förbereda utomhusvistelsen och att utgå ifrån barnen.

Själva grundidén med utomhuspedagogiken är således att utgå ifrån barnen och deras medverkan med kroppen, för att kunna skapa en samhörighet. Dessa synsätt finner vi hos Eriksson m.fl. (2007) som anser att det krävs att pedagogen utgår ifrån barnens motivation och nyfikenhet. (2007). Medan pedagogerna å sin sida anser att det handlar om barnens förutsättningar, vilka de är i gruppen och deras möjligheter till kunskap. Som blivande pedagog finner jag stöd hos de forskare och pedagoger som har kunskap och erfarenhet. I ett sociokulturellt perspektiv är det enligt Säljö (2010) dock viktigt att läraren är medveten om vad sker i interaktionen mellan sig själv och barnen i barngruppen för att tillsammans skapa en trygg miljö för alla inblandade. Det innebär att fokusera på barnens egen nyfikenhet till att lära, och att skapa nya möjligheter och använda metoder fördel för barn lärande genom sin nyfikenhet till omvärlden.

Lundegård, Wickman & Wohlin (2004) menar att det är väggarna i klassrummet som hämmar lärandet för barnens och dess kreativitet vilket leder till att man vill få ut skolans lärande till naturen och dess möjligheter. Detta synsätt kan relateras till resultatet som visar att pedagogerna säger sig vilja kombinera ute och innemiljön. Även i den aktuella läroplanen Lpfö98 rev, 2010 (Skolverket, 2010) kan läsa om vikten av att anpassa miljön och verksamheten efter barnen då de deltar i pedagogisk verksamhet. Eriksson m.fl. (2007) menar att man som pedagog måste vara öppen för att arbeta med det som sker här och nu, det som för ögonblickligen fångar barnens intresse. Som blivande pedagog håller jag med om Eriksson och anser att det är barnens nyfikenhet som leder till kunskap som utvecklas och att det är vår samverkan med barnen och deras nyfikenhet som är viktig för helheten och lärandet.

Som lärare kan vi alltid utgå från oss själva och vad vi vill med utomhuspedagogiken, men i själva verket är det barnens egna intressen som styr var fokus hamnar under utomhusvistelsen. Det är därmed vår uppgift som pedagog att stötta barnen genom att fokusera på deras intressanta moment. Därför kan barnen betraktas som de viktigaste nycklarna till vilka metoder som skall användas i utomhuspedagogiken. Det bär vara deras lust och intresse som

håller verksamheten igång. Att utgå från barnen är ett av resultatet från pedagogerna i min studie. De menar att utomhuspedagogiken kan inrymma såväl barns möjligheter och svårigheter till lärande.

I Ipfö98 rev, 2010 (Skolverket, 2010) står det att barn med svårigheter ska få tillfälligt stöd eller ett mer långvarigt stöd om det skulle behövas. Det ska vara utformat efter deras behov av stöd och deras förutsättningar. Genom detta stöd ska barnen kunna nå så långt som det är möjligt i utvecklingen. Man kan då använda sig av andra metoder än de traditionella som finns, eftersom det kan vara grunden till problemet i sig. Att undervisningen använder sig av en ny miljö, en kombination av inne och utemiljö är också ett synsätt som pedagogerna uttrycker vara betydelsefullt för barnen.

Eriksson m.fl. (2007) menar vidare att om man kan använda sig utav kroppen så får man en större förståelse för det man har läst genom att man upplever det. Utomhuspedagogiken går ut på att man ska växla mellan upplevelse och reflektion. De menar att man ska utnyttja det man har, men växla mellan andra miljöer så som att använda skolgården som en naturupplevelse. När man använder sig av det man redan har, så går man ett steg närmare mot att använda utomhusmiljön som en metod som är i det närmaste anpassad för alla inblandade. Detta anser jag vara en viktig synpunkt, nämligen att ta vara på det man har och utnyttja de möjligheter som dyker i utomhusmiljöerna och som kan skapa lärande hos barnen och mellan barnen i gruppen. Därför är det bra att kunna växla mellan olika miljöer för att barnen inte ska tappa intresset utan vilja fortsätta att lära sig mer. För att lärandet ska kunna utvecklas så behövs reflektion (Szcepanski, 2006). Lärare och elever behöver inte gå långt utanför klassrummet för att kunna uppleva andra miljöer. Skol gården kan förvandlas till en fantasifylld miljö som ger tillfällen till frågor och svar om naturen och andra ämnen.

Utomhuspedagogik som kunskapskälla.

Det samlade resultatet av pedagogernas syn på utomhuspedagogik som kunskapskälla handlar främst om att barnen skall få kunskap om naturen i närområdet, som kan vara av annat slag än det de är vana vid, att utomhusmiljön kan vara användbar i olika ämnen, att erfarenheterna blir verklighetsbaserade och sinnliga och att det finns goda möjligheter till fantasifulla lekar utomhus. Vidare uttrycker du att utomhuspedagogikens lekar kan vara en kunskapskälla för att lära sig hänsynfullhet och att skapa gemenskap

Leken är betydelsefull också enligt Eriksson, Furå & Pettersson (2007). De menar att det är

genom själva leken som barn skapar möjligheter, inte minst eftersom barn vågar göra sina misstag som i sig gynnar lärandet. I ett sociokulturellt perspektiv (Säljö (2010) är pedagoger viktiga för att barnen ska kunna våga något nytt, krävs att vuxna är med och stöttar dem genom att leka med dem. Lpfö98 rev, 2010 (Skolverket, 2010) menar på att det är viktigt att själva verksamheten skapar utrymme för barnens egna aktiviteter så som fantasi och kreativiteten som sedan återkommer i olika lekar. Leken betraktas således som en kunskapskälla som tydliggörs i utomhuspedagogiken. Resultatet visar att pedagogerna också anser att när man är utomhus ger naturen i sig ger fler möjligheter till att trigga fantasin, eftersom det inte finns några färdiga material som leksaker. Fantasin i utomhusleken blir då betydelsefull såväl inomhus som utomhus, anser pedagogerna.

Lekens betydelse är tydligt framskriven i läroplanerna. I Lgr 11 (Skolverket, 2011) Utomhusvistelsen ska ge barnen möjligheter till olika former av lek och andra aktiviteter, både i en planerad miljö och även i en naturmiljö. Utomhuspedagogiken tar upp både planerade miljöer men även naturmiljöer, vilket stämmer överens med texten i Lgr11, att lekar och aktiviteter ska förmedlas.

Resultatet visar att pedagogerna trycker på vikten av att vara medveten om vad som finns i naturen för att innehållsligt kunna ta vara på det. De anser att man därmed kan använda naturen och dess möjligheter och ge barnen en konkret upplevelse, genom att gå ut kontinuerligt. Genom att göra utomhuspedagogiken till en kontinuerlig aktivitet i den pedagogiska verksamheten kan man skapa möjligheter och en annan sorts innehållslig medvetenhet hos barnen eftersom det blir en vardaglig del av arbetet. Pedagogerna menar att genom att använda utomhusmiljön med dess kompletterande objekt som komplement till inomhus miljön så kommer de åt andra viktiga faktorer. Jag samtycker till vad pedagogerna sade om att utomhuspedagogik kan vara kompletterande och inte ta över all undervisning. Pedagogerna uttrycker vidare att om man är flexibel i sitt arbete och utnyttjar det som finns till förfogande så kan de genom utomhuspedagogiken komma långt med att barnen får verklighetsbaserade erfarenheter.

Eriksson m.fl. (2007) talar om själva strukturen i det upplevelsebaserade lärandet. Forskarna strukturerar upp det i tre olika pedagogiska delar nämligen förarbete, upplevelser och efterarbete. Själva förarbetet kan vara en upplevelse i sig själv, genom att man bygger upp en spänning. Det brukar oftast ske inomhus vilket efterarbetet även kan göra. Detta det också vara början på ett nytt moment som kommer senare. I ett sociokulturellt perspektiv (Säljö, 2010) hänger all alla delarna samman. Pedagogerna uttrycker att de genom att knyta an till

innehåll som upplevts i naturen kan skapa ett kompletterande material som kan användas som ett tillägg till det som redan finns i klassrummet. Detta gäller inte minst att kontinuerligt uppleva mötet med väder och årstider, kan man lättare knyta band mellan undervisningen, både inom- och utomhus Selin (2011). Ohlsson (2009) talar om vikten att stegvis lära känna naturen för att kunna få en ökad förståelse för hur allt fungerar och för att utveckla förståelse för en innehållslig helhet. Jag samtycker med Ohlssons tankesätt och jag vill använda mig av hans syn i verksamheten när jag börjar jobba med naturen. Resultatet visar att pedagogerna har en samstämmig syn på att använda naturen som kunskapskälla, att det måste ske stegvis, så att upplevelsen blir naturlig och rolig, så kunskapen utvecklas och blir intressant.

Enligt Wejdmärk (2003) är det först när människan har undersökt ett fenomen eller ett begrepp med hjälp av olika sätt, sett ur olika vinklar och i skilda situationer, som vi kan börja tala om kunskap och dess förståelse. Genom att använda sig av naturen som en del av innehållet i den pedagogiska verksamheten så får barnen en naturlig vilja till att utforska det man har läst om inomhus. Kunskapen måste alltså upplevas för att man ska kunna ta sig till den, och förstå själva innebörden. I utomhuspedagogiken kan detta erbjudas genom att man helt enkelt är utomhus, där nyfikenhet kan stimuleras på många olika sätt (Szczepanski, 2006).

Detta synsätt överensstämmer inte med synen på lärande i ett sociokulturellt perspektiv. Där handlar detta om hur människor tar till sig olika faktorer som finns runt omkring i den sociala och kulturella omgivningen och som hon interagerar med (Säljö, 2010). För att barnen ska kunna få erfarenhetsbaserade upplevelser i naturen, krävs det att pedagogerna är medvetna om att detta är viktigt, interagerar med barnen när de är utomhus, för att de sedan stötta barnen så att de kan använda sig av det de upplevt vid senare tillfällen såväl inom – som utomhus.

Pedagogerna i studien anser att det är viktigt att hålla på rutiner och att ge barnen möjlighet till motion och rörelse. De anser att även bör finnas möjligheter att kunna växla mellan olika aktiviteter under dagen, då barnen befinner sig inom verksamheten. Boldeman (2005) menar att barn rör sig mer om de är på kuperade miljöer än barn som är på plana områden. De som är på plana områden tar färre steg än de i kuperade miljö. Utifrån resultatet anser pedagogerna att det finns en större plats och yta att röra sig på utomhus. Det är alltså viktigt att barn får röra sig på ett mer naturligt sätt, vilket sker i naturen. Jag anser att det självklart behövs variation mellan de olika miljöerna för att få ut den bästa effekten. Det är viktigt att barnen får olika former av variation i sin verksamhet. Genom att använda naturen som också kan vara en del av fritiden så kan barnen förena upplevelser de haft i den pedagogiska verksamheten och på fritiden. De kan därmed bli bekanta med olika slags kulturella redskap som finns i deras

omgivning (Säljö, 2010).

Ohlsson (2009) menar att genom att använda sig av naturen så använder barnen hela sin kropp vilket gör att motoriken samtidigt övas genom att de rör på hela kroppen. Deras rörelser är viktiga när de kommer till de motoriska övningarna, just för att kunna öva upp barnens motorik. Detta blir lättare att genomföra när man är utomhus än när man är inomhus, eftersom det finns större ytor att vara på något som pedagogerna uppmärksammade enligt ovan. Med hjälp av lekar och andra övningar kan barnen även öva upp både fin- och grovmotoriken. Grahn (1997) beskriver i sin forskning att barn som får vara delaktiga i naturen övar sin motorik mer än andra. I en naturlig miljö övas både fin och grov motorik samt balansen. Skogen skapar en bra yta och anses enligt Ohlsson (2009) vara den bästa platsen för den motoriska utvecklingen hos barnen.

Ericsson (2002) tar upp att barns behov av rörelse har ökat, sedan de äldre barnen sitter mer vid dator och tv, vilket i sig resulterar i mindre rörelseaktivitet hos barnen. Därför är det viktigt att den pedagogiska verksamheten kompletteras med någon annan form av rörelse för att barnen skall kunna sitta stilla länge. Min egen uppfattning är att en viktig faktor i detta sammanhang är att alla ska ha rätt till att röra sig och springa på större ytor än de ytor som finns till ens förfogande inom den pedagogiska verksamheten inomhus. Ljudnivån kan begränsa vilka lekar som leks och vilka aktiviteter barnen har för sig. Är man inomhus så låter det ju betydligt mer om 20 barn leker på en liten yta än när de kan vara ute och leka fritt. När man är ute så blir automatiskt ljudnivån lägre än inne, då ljudet inte studsar mot väggarna. De menar även på att syftet inte behöver vara en uppgift som ska lösas, utan kan även vara ren motion i allmänhet som står på schemat. Detta kan kopplas samman med innehåll som rör kroppen, dess funktion och delar i förskolan.

Hinder för utomhuspedagogik.

Enligt resultatet ansåg pedagogerna att om naturen fanns närmare verksamheten så hade den lättare blivit en del av verksamheten. Ytterligare en faktor som kunde försvåra användningen av utomhuspedagogik var, enligt några pedagoger, personalens eget intresse eller ointresse för naturen och dess möjligheter. De menade att man måste gå utanför sin trygga zon, vilket kan vara skrämmande för många. Jag anser att det kan vara positivt att testa något nytt så man inte fastnar i sin redan valda trygga zon inom verksamheten. Det kan handla om rädslan för att det ska bli fel när man går ut i naturen, men jag menar på att man inte behöver gå så långt för att uppleva en annan miljö än den man är van vid. Det blir positivt för barnen om du själv som

pedagog är positiv till själva händelsen, i interaktion med barnen överförs (medieras) intresset för det ni håller på med.

Bristen på resurser är ytterligare ett hinder som uttrycks av pedagogerna. Resurser handlar om brist på personal, dvs. att man vill ha stöd av andra när en annan pedagogik, metoder eller innehåll skall införas eller genomföras. Flera pedagoger anser att de naturområden som man har i sina närområden oftast ligger för långt bort för att det ska kunna ligga inom den ordinära verksamheten. Vilket är förståeligt om verksamheten ska följa uppgett schema. Om man istället använder sig av utflyktsmöjligheterna när man ska besöka olika naturområden, vilket i sig vore positivt eftersom man då får längre tid på platsen.

Tiden var ytterligare en faktor som nämndes som hindrande av pedagogerna. De menade att det kunde vara svårt att hinna med allt det nya inom verksamheten, då det krävs planering för att få allt att gå ihop med den övriga verksamheten. Tiden försvinner, uttryckte pedagogerna, när man ska ta sig till platsen som man ska vara på, för att få den nya upplevelsen. Min fråga är varför de inte ser själva promenaden dit som en del av naturupplevelsen, då man kan uppmärksamma vad man ser och upplever på vägen? Men viktigast är, anser jag liksom pedagogerna, att man ska öppna sig för möjligheter till att använda utomhuspedagogik, i den mån man kan göra det inom verksamhetens ram. Små steg är bra för att kunna komma på en lösning inom verksamheten om man nu vill testa nya möjligheter med utomhuspedagogik. Tiden är alltid det som är jobbigast eftersom verksamheten kräver planering som är välgjord, men genom att ge pedagogiken ett försök, dvs. att komma iväg ut i naturen och utforska så öppnas nya möjligheter för alla inblandade.

Övrigt.

Ohlsson (2009) menar att om barnen vistas ute så förstärks deras immunförsvar med hjälp av solen och den friska luften i motsats till att det ofta är trångt i de utrymmen som finns, och att de brukar vara dåligt ventilerade. Detta ger en tankeställare även för mig när det handlar om att vara inomhus. Man mår som sagt bättre av att vara ute i solen och luften som finns uti i naturen är mer hälsosam att andas. Pedagogerna uttryckte att hälsan är den avgörande faktorn som gör att de vill ta vara på utemiljön så mycket som möjligt i sin verksamhet. Hälsan har helt klart en stor del i varför man vill välja till naturen i verksamheten om så bara en del av den. Luften är en punkt som även tas upp när det handlar om varför man ska vistas ute, den innebär ett större ombyte ute än om man hade varit inne i ett klassrum där luften lätt blir mindre syrehaltig. Luften är en viktig del, också enligt mig, för att både pedagoger och barn

ska kunna må bra och kunna använda sin förmåga på bästa sätt, utan att få ont i huvudet eller blir trött.

Pedagoger och forskare tycks vara överens om att barnens möjlighet till lärande och utveckling ökar när de får vistas utomhus, vilket leder till att de stimuleras, ökar sitt intresse, sin nyfikenhet och sina erfarenheter, vilket i sig ger en bättre hälsa. Dessa faktorer talar för att använda utomhuspedagogik som en del av verksamheten.

Sammanfattning

Den samlade forskningen visar att det finns stora fördelar med att använda utomhuspedagogik i förskola, skola och fritidshem. Stöd för utomhuspedagogik finns även i såväl Lpfö 98, reviderad 2010 och Lgr 11.

Resultatet visar att pedagogerna anser att utomhuspedagogik, både som metod och kunskapskälla, ger klart positiva tillskott eller komplement till pedagogisk verksamhet och undervisning. De uttrycker dock vissa hinder som närheten till skog och natur, att resurser saknas och att tiden inte räcker till.

Det tycks vara avgörande om den enskilde pedagogen själv har intresse och vilja att gå ut och uppleva miljön utomhus tillsammans med barnen. Därmed blir barnen delaktiga i en naturmiljö och får samtidigt utveckla kulturella redskap som en del av verksamheten, genom fantasifulla lekar som stimulerar till kreativitet och nyfikenhet.

”Att uppleva är personligt, äkta och direkt” (Lundegård m.fl., 2004, s, 140).

Vad resultatet betyder för min blivande lärarroll.

Genom att skriva detta arbete så har jag fått en större förståelse för vilka teoretiska synsätt som ligger till grund för utomhuspedagogik, samt pedagogers syn på utomhuspedagogik som metod, innehåll och hinder för att använda den. Det innebär att jag har fått en inblick i ett nytt arbetssätt som skapar fler möjligheter att som pedagog samverka med barnen i fler miljöer inom ramen för den pedagogiska verksamheten. Utomhuspedagogiken underlättar eftersom många barn i en grupp kan lära sig på olika sätt och villkor. Arbetet har lett fram till att jag har blivit mer intresserad av vad utomhuspedagogiken kan innebära för mig som pedagog i interaktion med barn som därmed kan få fler möjligheter till lärande och utveckling. Den ger en möjlighet till ökad flexibilitet i den pedagogiska verksamheten som i sin tur kan bli mer anpassad till barnen deras intresse, nyfiken och engagemang.

Vidare forskning.

En intressant vidare forskning vore att genomföra observationer i de skolor som arbetar med utomhuspedagogik för att se hur utomhuspedagogiken används sig i den dagliga verksamheten. Därmed kunde en tydligare bild ges av vilka kulturella redskap som används, hur pedagogerna stöttar barnen utomhus och hur barnen använder sig av erfarenhetsbaserade erfarenheter inomhus som de har upplevt utomhus.

Referenslista

Boldemann, C. (2005). *En studie av hur förskolegårdar kan påverka barns fysiska aktivitet och solexponering*. Stockholm: Stockholms läns landsting.

Dahlgren, L.O., Sjölander, S., Strid, J. P., & Szczepanski, A. (red) (2007). *Utomhuspedagogik som kunskapskälla, Närmiljö blir lärmiljö*. Lund: Studentlitteratur.

Ericsson, G. (2002). *Lära ute, upplevelser och lärande i naturen*. Hägersten: Friluftsförbundet, cop.

Eriksson, E., Furå, P., & Pettersson, I. (2007). *Lära genom upplevelser -ute-*. Järfälla: Aveta förlag.

Esaisson, P. (2007). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Nordstedts juridik.

Grahn, P. (1997). *Ute på dagis; hur använder barn daghemsgården?: utformningen av daghemsgården och dess betydelse för lek, motorik och koncentrationsförmåga*. Alnarp: Movium.

Comenius, J. A. (1989). *Didactica Magna. Stora undervisningsläran*. Lund: Studentlitteratur. (översättning av T. Kroksmark)

Cornell, J (2009) www.sharingnature.com/flow-learning/, datum 13/7/2012)

Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Lundegård, I., Wickman, P-O., & Wohlin, A. (2004) (red). *Utomhusdidaktik*. Lund: Studentlitteratur.

Maltén, A. (2003). *Att undervisa – en mångfasetterad utmaning*. Lund: Studentlitteratur

Ohlsson, A. (2009). *Utevistelsens mål: eller att nå upp till läroplanens mål med hjälp av utevistelsen i förskolan*. Örebro: Utikultig.

Selin, G. (2011). *Rum för utelek*. Solna: fortbildning/förskoletidningen.

Skolverket, (2010). Lpfö 98, *Läroplan för förskolan*, reviderad 2010. Stockholm: Skolverket.

Skolverket, (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet*. Stockholm: Skolverket.

Szczepanski, A (2006). Utomhuspedagogikens särart och möjligheter ur ett lärarperspektiv
Didaktisk Tidskrift, (16)4, s. 89 -106.

Stukát, S. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Säljö. R.(2010). I U.P. Lundgren, R. Säljö & C. Liberg. C. (red). *Lärande, skola bildning: [grundbok för lärare]*. Stockholm: Natur & Kultur.

Bilaga 1

Frågeguide.

Utomhuspedagogik som metod.

- 1. Hur kan du tänka dig att använda utomhuspedagogik som en metod för undervisningen?**
- 2. Hur kan du tänka dig att använda utomhuspedagogik som en kunskapskälla i undervisningen?**
- 3. Vilka användningsområde anser du vara viktigast?**
- 4. Vad tror du betyder för barnen?**
- 5. Hur implementerar du utomhuspedagogiken i den dagliga verksamheten?**
- 6. Hur ser pedagogerna i verksamheten på att vara utomhus?**
- 7. Kan pedagogerna tänka sig att använda utemiljön på ett annat sätt, än de ni gör idag?**

Följdfrågor: Kan du utveckla...? Du talade om?